

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2025-11-11

Dnr UFV 2025/1686

Justitiedepartementet

Box 256

751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Magnus Ödman

Telefon

070-167 91 42

www.uu.se

magnus.odman@uu.se

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Beslut

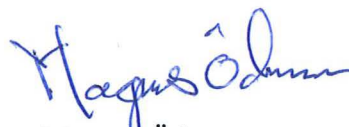
Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar bifogat expertyttrande som sitt svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet (Juridiska fakulteten och Nationellt centrum för kvinnofrid) har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Bifogade expertyttranden har utarbetats av professor Magnus Ulväng, Juridiska institutionen respektive universitetsadjunkt Hanna Palhamn Szabó och universitetsadjunkt Alexandra Lebedeva vid Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK).

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter föredragning av utbildningsledare Magnus Ödman. Närvarande därutöver var akademiombudsman Per Abrahamsson och Uppsala studentkårs ordförande Calle Per Hendor Jonsson.

Anders Hagfeldt
Magnus Ödman

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Box 256
751 05 Uppsala
Organisationsnummer:
202100-2932
Dag Hammarskjölds väg 7
Handläggare
Magnus Ödman
Telefon
070-167 91 42

www.uu.se
magnus.odman@uu.se

Justitiedepartementet

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Följande expertyttrande har utarbetats av professor Magnus Ulväng, Juridiska institutionen.

Kort sammanfattning

Juridiska fakulteten avstyrker förslaget i sin helhet.

Övergripande generella synpunkter

Uppsala universitet har redan lämnat ett utförligt remissvar på det betänkande som Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare lämnat (SOU 2025:11), där frågan om straffmyndighetsåldern diskuteras. Regeringen har valt att i allt väsentligt gå vidare med utredningens förslag med den inte helt oväsentliga modifieringen att straffmyndighetsåldern föreslås sänkas ytterligare, nu till 13 år.

De grundläggande problemen med regeringens utkast till lagrådsremiss – liksom även med utredningens tidigare förslag – är mycket enkla, raka och tydliga, bland annat:

- att det saknas vetenskapligt och empiriskt stöd för förslaget till ändring
- att förslaget att låta straffbarhetsåldern vara beroende av brottets rubricering – och således frikopplat från kriterier som anknyter till gärningsmannens kapacitet och ansvarsförmåga – strider mot grundläggande principer för hur man konstruerar ansvar
- att det saknas anledning att tro att förslaget kommer att ha några brottspreventiva effekter
- att det finns anledning att tro att förslaget, om det genomförs, kommer att ha åtskilliga negativa effekter på såväl de som drabbas av lagändringen som brottsutvecklingen i stort
- att en lagreform av nu aktuellt slag kommer att orsaka omfattande problem för dem som har att hantera frågorna i den praktiska rättstillämpningen
- att förslaget kan antas strida mot Barnkonventionen.

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Juridiska fakulteten ser ingen anledning att upprepa de argument som finns mot förslaget om sänkt straffmyndighetsålder utan hänvisar i denna i denna del till sitt tidigare yttrande.¹ Det finns dock anledning att uppmärksamma att i det utkast till lagrådsremiss som fakulteten beretts tillfälle att yttra sig över konstaterar regeringen, att två remissinstanser (båda länsstyrelser) har tillstyrkt den tidigare utredningens förslag medan en absolut majoritet av de olika expertinstanserna – på olika men samstämmiga grunder – har avstyrkt. Kritiken kommer inte endast från vissa grupper, företrädare för enskilda intressen eller representanter från rättsväsende och myndigheter. Den är närmast unison och spänner över alla som har insyn, insikter eller kunskap på området (domstolar, åklagare, advokat kåren, polisen, universiteten, sociala myndigheter, intresseorganisationer etc.). Detta, sammantaget med att 7 av utredningens totalt 9 experter också avstyrkte utredarens förslag, borde lända till eftertanke.

Kritiken från remissinstanserna är inte endast teoretisk, principiell, kriminalpolitisk eller bestraffningsideologisk; den är i lika hög grad inriktad på de direkt oönskade praktiska problem som en reform skulle innebära (främst för polis, åklagare och senare i domstolar) samt det förhållandet att förslagen är direkt oförenliga med den moderna medicinska, neuropsykiatriska forskningen. Till detta skall läggas att all erfarenhet, liksom alla de prognoser som görs av den befintliga expertisen, talar för att en reform kommer att vara kontraproduktiv – dvs. leda till att förvärra situationen med det uppenbara samhällsproblemet att vissa unga personer i allt större utsträckning dras in i s.k. kriminella miljöer och begår allvarliga brott. Alla argument (både för respektive emot) ligger vidöppna för den som tar del av underlaget och studerar kunskapsläget. Redan en läsning av regeringens egen sammanfattning av de argument och den kritik som remissinstanserna formulerat (s. 22-27) kräver att det presenteras övertygandemotargument för att välja att ändå gå vidare med ett förslag av nu aktuellt slag. Så sker emellertid inte.

Regeringen väljer att gå vidare med förslaget och dessutom att ytterligare sänka åldern för de barn som kan komma att bli straffmyndiga. Motiveringen är att straffrätten har ”flera syften”, vid sidan av individualprevention och allmänprevention, bl.a. att erbjuda samhällsskydd och att ge brottsoffer upprättelse (s. 28 f.). Hela beskrivningen kan ifrågasättas och det är svårt att veta om det verkligen är regeringens uppfattning att detta är en korrekt beskrivning av de centrala frågorna för om en reform skall genomföras.

¹ Se närmare Uppsala universitet, Remiss Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) - Dnr UFV 2025/274

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Att regeringen mot denna bakgrund dessutom väljer, att inte endast gå vidare med i princip samma förslag som remitterats tidigare utan dessutom, föreslår att ytterligare sänka straffmyndighetsålder till 13 år är anmärkningsvärt i sig. Att man dessutom inte anför ett enda nytt skäl för varför detta förslag är motiverat eller ens bemödar sig med att bemöta den massiva kritik som de tidigare förslaget mött i den tidigare remissvändan, visar endast att detta är produkten av en politisk rationalitet, helt utan att vederbörliga hänsyn visas intressena att åstadkomma motiverad och rationellt underbyggd lagstiftning på ett av juridikens mest väsentliga områden. Det faktum att man dessutom menar att reformen i första hand skall gälla på prov i fem år, för att därefter utvärderas, visar med önskvärd tydlighet att inte ens regeringen verkar övertygad om förslagets genomförbarhet eller lämplighet i övrigt.

Det finns överhuvudtaget inget som tyder på att detta förslag eftersträvar att skapa bättre – eller ens dugliga – förutsättningar för en framtida lagstiftning som uppfyller några som helst krav på vetenskaplig hederlighet, rationalitet eller närmare eftertanke.

Juridiska fakulteten vill ännu en gång (se tidigare remissvar på denna och andra utredningar) framhålla att det finns mycket allvarliga betänkligheter när det gäller regeringens sätt att förhålla sig till det i regeringsformen grundlagsstadgade beredningskravet. Om man, som i detta fall, väljer att helt bortse från en närmast totalt enig expertkår som pekar på allvarliga brister i ett lagförslag, kan det näppeligen sägas att detta kommer att leda till beslut som är underbyggt av fakta och vetenskaplighet eller i övrigt är rättssäkert eller välgrundat. I så fall kan såväl processen som resultatet ifrågasättas både vad saklighet, objektivitet samt hur samhällets resurser tas i anspråk.

Juridiska fakulteten avstyrker förslaget i sin helhet.

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

Justitiedepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
070-167 91 42

www.uu.se
magnus.odman@uu.se

Remiss av Utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Följande expertyttrande har utarbetats av universitetsadjunkt Hanna Palhamn Szabó och universitetsadjunkt Alexandra Lebedeva vid Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK).

Bakgrund

NCK har tagit del av remissen gällande utkastet till lagrådsremiss om sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott och avger härmed sina synpunkter. Yttrandet lämnas inom ramen för NCK:s uppdrag att öka den nationella kunskapen om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Genom detta uppdrag, i kombination med regeringens uppdrag att ge stöd till våldsutsatta, besitter NCK en unik expertkompetens som är central för bedömningen av åtgärder som syftar till att förebygga och motverka våld i nära relationer.

Regeringen gav 2023 en särskild utredare i uppdrag att överväga förändringar i straffrättslig behandling av unga, inklusive sänkning av straffbarhetsåldern, och detta utkast till lagrådsremiss kompletterar utredningens slutbetänkande SOU 2025:11, där straffbarhetsåldern föreslås sänkas till 13 år.

Kort sammanfattning

NCK avstyrker förslaget om sänkt straffbarhetsålder till 13 år.

Förslaget strider mot tidigare remisskritik, Brå:s bedömningar och ett evidensbaserat brottsofferperspektiv, saknar koppling till jämställdhet och våldsförebyggande arbete samt är oförenligt med barnkonventionen. Tidig kriminalisering minskar inte brottslighet utan ökar risk för återfall och utsatthet bland unga, medan förebyggande insatser, utbildning och stödprogram är mer effektiva. Lagrådets roll att säkerställa juridiskt välgrundade och konventionsförenliga lagförslag understryker vikten av att frågan hanteras med stöd i fakta och internationella åtaganden.

Övergripande generella synpunkter

Sänkt straffbarhetsålder trots tidigare remisskritik och Lagrådets roll

Med en så omfattande kritik från remissinstanserna mot förslaget om sänkt straffbarhetsålder är det anmärkningsvärt att regeringen ändå lägger fram ett utkast till lagrådsremiss, där straffbarhetsåldern dessutom föreslås sänkas ytterligare, denna gång till 13 år. Frågan måste ställas vilket syfte remissförfarandet egentligen fyller.

YTTRANDE

2025-11-11 Dnr UFV 2025/1686

NCK vill också påminna om Lagrådets roll som är att granska lagförslagets juridiska konsekvenser och ge en oberoende bedömning innan beslut fattas. Denna roll innebär att Lagrådet ska säkerställa att förslagen är tydligt motiverade, rättssäkra och förenliga med internationella åtaganden, vilket blir särskilt relevant i frågor som rör sänkning av straffbarhetsåldern.

Sänkt straffbarhetsålder strider mot Brottsförebygganderådets remisskritik och ett evidensbaserat brottsofferperspektiv

Ur ett evidensbaserat och brottsförebyggande perspektiv instämmer NCK med den kritik som Brottsförebygganderådet (Brå) riktade i sitt tidigare remissvar (SOU 2025:11, Ju2025/00206), nämligen att det saknas empiriskt stöd för att en sänkt straffbarhetsålder skulle ha någon brottspreventiv effekt.

Brå:s senaste rapport (Brå 2025:11) visar att barn under 15 år som utreds för allvarliga brott ofta befinner sig i komplexa och utsatta livssituationer och redan omfattas av insatser från socialtjänsten.

På motsvarande sätt framhåller Riksrevisionen (RiR 2024:13) att stöd- och behandlingsinsatser är centrala för att minska återfall, medan tidiga repressiva åtgärder har begränsad effekt.

NCK delar därmed Brå:s bedömning att straffrättsliga åtgärder mot barn i denna ålder sällan är effektiva, medan behandlings- och stödperspektiv har större potential att förebygga fortsatt kriminalitet och bidra till långsiktig social stabilitet. En sänkning av straffbarhetsåldern kan därför inte anses förenlig med ett evidensbaserat brottsofferperspektiv.

Sänkt straffbarhetsålder saknar koppling till jämställdhet och våldsförebyggande arbete

Ur ett jämställdhetsperspektiv instämmer NCK med den kritik som Jämställdhetsmyndigheten riktat mot förslaget, nämligen att analyser av konsekvenser för jämställdheten saknas (s. 91). NCK vill särskilt understryka vikten av utbildningsinsatser som behandlar våld och dess kopplingar till jämställdhet samt våldsförebyggande arbete generellt.

Både Jämställdhetsmyndigheten (2025) och Brå (2024) har tydligt påpekat att våldsförebyggande insatser måste integreras som en central del av det brottsförebyggande arbetet. Det finns betydande likheter mellan allvarlig ungdomsbrottslighet och mäns våld mot kvinnor, när det gäller bakomliggande orsaker, mekanismer och uttryck. Skadliga könsnormer kring maskulinitet bidrar både till mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och gängrelaterad kriminalitet.

Professor Lucas Gottzén vid Stockholms universitet (2022) har exempelvis visat hur normer kring maskulinitet samspelar med olika

miljöer av våldsbejakande extremism, vilket understryker behovet av riktade och förebyggande utbildningsinsatser för ungdomar.

Sänkt straffbarhetsålder strider mot barnkonventionen

NCK bedömer det som mycket problematiskt att lagrådet anser att förslaget om sänkt straffbarhetsålder inte strider mot FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Som flera remissinstanser påpekat strider förslaget mot principen om barnets bästa (art. 3) och mot barnrättskommitténs rekommendationer. Även om kommitténs rekommendationer inte är juridiskt bindande för staterna är de vägledande för hur konventionsstater ska tolka och implementera barnkonventionen och bör ges större tyngd i bedömningen.

Lagrådets resonemang framstår dessutom som motsägelsefullt. Å ena sidan anges att förslaget endast berör ett litet antal barn som begår allvarliga brott (s. 76), å andra sidan motiveras det med att Sverige har en exceptionell utveckling när det gäller allvarlig brottslighet bland unga (s. 32): "Samtidigt är det tydligt att det i Sverige finns många barn i lägre tonåren som är kapabla att begå mycket allvarliga brott som ofta drabbar oskyldiga personer mycket hårt." (s. 37).

Denna motsägelse underminerar förslagets grund och visar tydligt att argumenten inte kan anses tillräckliga för att motivera en sänkning av straffbarhetsåldern. Förslaget riskerar därmed att gå emot barnets bästa och de riktlinjer som barnrättskommittén tydligt rekommenderar.